

Taký bol hrach môjho detstva

V marcovom čísle sme spoločne s ďalšími starými plodinami z verejnej zbierky neziskovej organizácie Gengel predstavili aj odrodu cukrového hrachu. Na rozdiel od bežných hráškov cukrový typ neobsahuje tuhú pergamenovú blanu a struky sú sladké a šťavnaté

Krátko po vyjdení marcového čísla Doma v záhrade nám do Gengelu zatelefonoval pán doktor Martin Jančuška, slovenský lekár žijúci už niekoľko desaťročí vo Viedni, že práve tento cukrový hrášok už dlho zháňa a poprosil nás o poskytnutie semien. Požiadali sme ho, aby nám napísal svoje spomienky, kde a kedy sa s týmto hráškom stretol, ako si naň pamätá. Pán doktor Jančuška nám vyhovel a jeho spomienky na dávne časy aj príbeh hrachu jeho detstva si dovoľujeme citovať aj pre našich čitateľov.

Otec so žiakmi štepil ovocné stromky

„Môj otec, učiteľ v Lubietovej v okrese Banská Bystrica, sa zaoberal ovocinárstvom, ako to často v tých časoch bývalo zvykom. Lubietová má krásnu polohu, leží obkolesená vencom lúk a lesov v malom údolí, cez ktoré preteká potok Hutná. Je to bývalé banícke mesto, ktoré kedysi patrilo medzi päť slobodných kráľovských miest. Ťažila sa tam výborná železná ruda, meď, ale bolo tam aj zlato a striebro. Odtiaľ pochádza aj svetoznámy minerál

libethenit. Otec so žiakmi po celom okolí vysádzal a štepil ovocné stromy. Keď som v sedemdesiatych rokoch minulého storočia navštívil Lubietovú, starší páni v miestnej krčme sa dali so mnou do reči a keď zistili, kto som, s hrdosťou mi ukazovali, kde všade s mojím otcom sadili ovocné stromčeky. Táto pomerne malá obec bola v časoch druhej svetovej vojny, ale aj dlho po nej sebestačná v zásobovaní výborným domácim ovocím. Pamätám si, že tam dokonca dozreli aj vlašské orechy.

Obrovský hrach trhaný z okna

Spomínam si, že môj otec v záhradke pri škole, kde sme bývali v rokoch 1943 – 1945, pestoval zvláštny hrach, ktorý bol vysoký a rástol na vysokých lieskových paliciach. Hrach mal veľké svetlozelené, široké a hrubé struky, ktoré boli niekedy poprehýbané, dlhé možno aj dvadsať

centimetrov. Čo bolo na tomto hrachu zaujímavé, struky sa jedli celé. Hrach bol šťavnatý a chutný. Ako som už písal, hrach bol veľmi vysoký, dosahoval až ku kuchynskému oknu a to bolo od zeme skoro dva a pol metra a otec ma často vyložil z okna a popod pazuchy podržal, aby som si struky sám naoberal. Hovoril som mu, že chcem ísť zase na hacha' (hrach). Keď sme si v Andau kúpili malý ranč, kde pestujeme aj ovocné stromčeky, spomenul som si na tento „zázračný“ hrach a začal som po ňom pátrať.

Dlhé márne pátranie

Pýtal som sa dá sa povedať skoro všade, kam som prišiel. Starých záhradkárov na Horehroní, v okolí Bratislavy, márne. Nikto taký hrach nepoznal. Pýtal som sa naň aj tu v Rakúsku. Každý len pokrútil hlavou. Až jedna zdravotná sestra z Ružomberka mi povedala,

”

Tento hrach je nezvyčajný tým, že sa konzumujú celé struky.

Farebný kvet je veľmi dekoratívny.

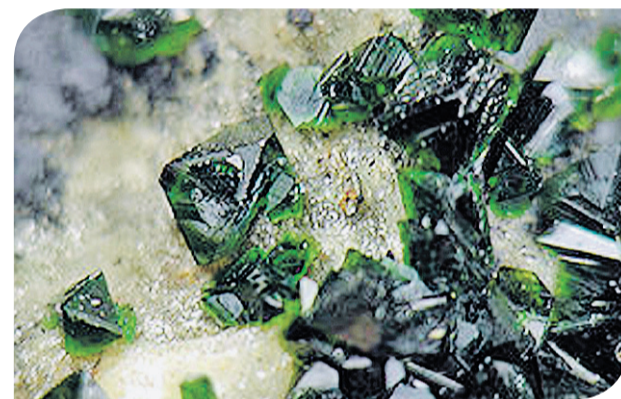

Struky cukrového hrachu. Takto vyzeral hrach, ktorý si pán doktor Jančuška ako malý chlapec trhal z okna.

Lubietová obkolesená vencom lúk a hôr.

FOTO – GOOGLE MAPS

Aj minerál libethenit bol prvýkrát opísaný podľa názvu v tomto kraji a pripomína meno obce.

FOTO – WIKIPÉDIA

a udržať túto vzácnu starú odrodu hrachu. Hrachu môjho detstva.“

Happy end

Toľko hovorí príbeh. Radi sme žiadosti vyhovelí a pánovi doktorovi Jančuškovi zaslali do rakúskeho hlavného mesta gengelovské osivo cukrového hrachu, aby ho po viac ako 70 rokoch opäť mohol ochutnať a osviežiť sa jeho sladkými šťavnatými strukmi. Slová pamätníka zároveň pekne ukazujú, ako učiteľia na dedine pomáhali rozvoju ovocinárstva a šírili pesto-

vane ovocných stromov, takže naše kraje boli zásobené miestnymi výpestkami a dostatkom zdravých plodov.

Takisto sortiment odrôd zeleniny bol predtým bohatý a spomienky na zážitky z detstva v podobe sladkých strukov hrášku si človek môže v sebe niesť celý život. Usilujme sa, aby sa ľudové ovocinárstvo aj pestovanie a semenárstvo starých odrôd zeleniny uchovalo aj pre budúce generácie.

PETR DOSTÁLEK

FOTO - AUTOR

Semená sú veľké, hnedastej farby a držia si klíčivosť niekoľko rokov.